

“Bittere aardbeien uit Hoogstraten”

Aardbeien uit Hoogstraten, ze zijn er weer. Da's lekker met een bol vanille ijs en wat slagroom. De tijd dat jobstudenten of huismoeders die vruchtjes plukten is al lang voorbij. En ook de wijze van telen wijzigde grondig. Bijna een gans jaar worden er nu aardbeien geteeld onder glas en de familiale tuinbouwbedrijfjes zijn grootschaliger geworden. Hoogstraten en omgeving is bij wijze van spreken een groot glazen dorp (of stad) geworden. De aardbeien worden nu geplukt door buitenlandse arbeidskrachten. De tuinder is als het ware een manager geworden aan het hoofd van een babelse personeelsploeg. Maar heb je al eens stil gestaan in welke arbeidsomstandigheden deze aardbeien geplukt worden?

Op een maandagavond trokken we naar het ACV-secretariaat in Hoogstraten. Daar ontmoeten we enkele Portugezen die hun verhaal willen vertellen aan Visie. Om hun anonimiteit te garanderen, noemen we hen voor de gemakkelijke Pedro en Maria, Janneke en Mieke, zouden we hier zeggen. Flip en Brigitte, twee ACV-dienstverleners, krijgen regelmatig Portugese of andere buitenlandse aardbeiplukkers over de vloer.

Gesjoemeld

“Onze taal is een verschrikkelijke barrière voor deze buitenlandse werknemers. Toch vinden ze hun weg naar ons ACV-secretariaat. Met een mengeling van Frans, Engels en gebaren komen we te weten wat het probleem is. Meestal kennen ze hun rechten niet en weten niet altijd of ze officieel ingeschreven zijn. Onze ervaring is dat er nog steeds gesjoemeld wordt met plukkaarten. Bovendien zijn er nog steeds tuinbouwers die officiële documenten achterhouden. Immers het woonadres van vele plukkers is dikwijls het adres van het tuinbouwbedrijf waar ze werken. We zoeken dan naar oplossingen. Dat is zeker niet gemakkelijk, vele plukkers hebben dit inkomen hard nodig en kunnen/willen/durven niet reageren op de mistoestanden waarvan ze het slachtoffer zijn. Maar toch hebben onze tussenkomsten succes. Zo kregen we vier Portugezen over de vloer die van de ene dag op de andere werden ontslagen. Hun baas had gezegd een aantal klachten. Ze zouden niet correct getikt hebben. Maar uit de praktijk bleek dat er in het bedrijf helemaal geen mogelijkheden waren om de werktijd te registreren. We brachten hun werkloosheidsdossiers in orde en we gingen met het ganse zaakje naar de arbeidsrechtbank. En het vonnis werd uitgesproken in het voordeel van de Portugezen. Het ontslag was onterecht en de Portugezen kregen hun verbrekingsvergoeding.”

Schrijnend

We zetten ons aan tafel met Pedro en Maria. Maria is bekend bij Portugese seizoenarbeiders. Zij brengt berooide werknemers in contact met het ACV. En ze praat al een aardig mondje Nederlands en kan de situatie van Pedro vertalen naar de ACV-dienstverleners. Die werd ontslagen en heeft nog wat centen te goed van een Hoogstraatse tuinder. Het ACV nam al contact met die werkgever maar beweert dat Pedro alle centen ontvangen heeft. En hier wringt precies het schoentje. Pedro heeft weinig officiële documenten om dat aan te tonen. Vraag blijft of hij voldoende officiële dagen heeft gewerkt om werkloosheidsvergoedingen te kun-

nen ontvangen. De komende dagen gaan de medewerkers van het ACV op zoek naar deze gegevens. Pedro vertelt nog dat hij voor zijn drie kinderen nog nooit Belgische kinderbijslag heeft ontvangen. En voor de kinderen die geboren werden in België ontving deze Portugese familie geen kraamgeld. Ook hier op zoek naar officiële documenten om nog een aanvraag te doen. Hoe langer dat we met Pedro samen zitten hoe meer verhalen er naar boven komen. Hij werkte een tijdje bij een tuinbouwbedrijf aan de kust. Bij het bereiden van zijn avondmaal verbrandde Pedro zijn vingers. Zonder boeh of bah werd hij de volgende dag de laan uitgestuurd. Geen loon meer of ziektegeld. Geen dak boven zijn hoofd. Geen papieren. Schrijnend, en dat in 2008. Zitten we opnieuw in de negentiende eeuw? Elke dag opnieuw wordt de musical van Daens levensecht opgevoerd. Maar niet op een podium en niet met toeschouwers in de lekkere pluche van een cultureel centrum.

Geen werk

Het verhaal van Pedro is ondertussen duidelijk en de man van het ACV belooft het nodige te doen om dit zaakje in orde te brengen. Het belooft een lange administratieve weg. We praten ondertussen verder met Maria. Waarom komen jullie Portugezen naar het noorden van België? “In Portugal is er veel werkloosheid, zowel in het noorden als het zuiden. Bij ons in Portugal gaat het verhaal dat het in België goed werken is. Hier is er nog veel werk in de tuinbouw, je komt er gemakkelijk aan werk. Het wordt er zelfs goed betaald en de taal is zeker geen hinderpaal. Zelfs via officiële instanties uit België (zoals de VDAB) worden er plukkers gerekruteerd. Zelf maakte ik ook die keuze. Ik zat nog op de schoolbanken. Maar de situatie in mijn streek leek hopeloos. In Portugal verder studeren om achteraf werkloos te zijn of naar Nederland of België komen om hier te gaan werken in de tuinbouw. Dat eerste zag ik niet zitten en ik vertrok naar Nederland. Daar ging ik werken in de tuinbouw.”

Misbruiken

Van welke wantoestanden en misbruiken ben je zoal op de hoogte? Maria vertelt ons het volgende: “Er zijn veel wantoestanden en misbruiken. Het begint al met het rijksregisternummer. Ik ken Portugezen hier die vier verschillende nummers hebben. Onze familienamen zijn bijzonder lang en daar wordt met gesjoemeld. Of er wordt zeven dagen op zeven gewerkt. Sommigen draaien dagelijks veertien uur per dag. Omdat je jaarlijks maar drie maanden met een plukkaart mag werken (dan moet de werkgever een pak minder sociale zekerheid betalen) worden de andere dagen in ‘t zwart gewerkt. En dat geeft een heleboel problemen. Hier in België kunnen ze dan meestal geen beroep doen op werkloosheidsvergoedingen omwille van te weinig officieel gewerkte dagen. En als ze terugkeren naar Portugal kunnen ze ook daar niet altijd beroep doen op werkloosheidsvergoedingen. Met het uurloon is ook niet alles in orde. Sommige tuinbouwers betalen amper 5,5 euro per uur (het wettelijke uurloon is €7,37) of het gebeurt ook dat je betaald wordt per kilo. Maar de tuinbouwer probeert een stuk van je inkomen ook terug te recupereren. Zo betaal je voor een week verblijf in een caravan honderd euro per week. Er loopt ook heel wat mis met de onkosten van de reis Portugal-België.”

Belangeloos

Hoe heb je de weg naar het ACV gevonden? Maria: “Ik kan hard werken en zal dat zeker doen. Maar ik wil ook dat alles correct en in orde is, met de contracten, de ziekenkas en de werkloosheid. En ik durf te reclameren. Bij de VDAB heb ik een cursus Nederlands geleerd. Pas dan kom je te weten hoe het systeem hier in België werkt. Het is een schande, maar er zijn personen die geld verdienen aan de onwetendheid van die Portugese seizoenarbeiders. Ze vragen die driehonderd euro om te bemiddelen voor een goed contract. Daar komt uiteindelijk niks van in huis, maar die zuur verdiende centen ben je kwijt. Op een dag zag ik op een affiche een uitnodiging voor een informatieavond voor Portugese arbeiders in de tuinbouw. Daar ben ik naar toe gegaan en daar heb ik de vakbondssecretaris Luc leren kennen. Zo hebben we de weg gevonden naar het ACV. Ik vind het mijn plicht om de anderen te helpen. Ik doe het allemaal belangeloos. Mijn man sakkert er wel eens op dat ik daar zo veel tijd in steek. De mensen hebben immers zoveel problemen. Ik stap met de Portugezen niet alleen naar het ACV, maar ook naar de bank, de mutualiteit of andere instellingen. Daar vertaal ik dan de situatie of het probleem en wordt het zoeken naar oplossingen. En er blijft ontzettend veel te doen hier. Ik spoor de Portugezen hier aan om Nederlands te leren. Zo voorkom je al een aantal problemen. En ik weet wel dat velen in ‘t zwart willen blijven werken. Ze kennen de Belgische sociale zekerheid niet. Zwart werk lost niks op, in tegendeel je haalt er een hoop zorgen mee op je nek. Je loopt risico's om gepakt te worden. Je krijgt veel minder dan met geregistreerd werk. Als de mensen zonder werk vallen, dan ervaren ze pas dat ze slecht af zijn. Dan komen ze immers officiële werkdagen tekort om werkloosheidsvergoedingen te kunnen ontvangen. De baas heeft op korte termijn het meeste verdiend. Er zijn nog veel misbruiken. Vele uren werken zonder pauze. Of in de serre moeten slapen.” Of er blijft nog heel wat te doen om de Hoogstraatse aardbei zoeter te laten smaken.

• Patrick Govaert •